

Poniedziałek, 23 października

17.00-18.30 Sesja tematyczna IIIB (s. 532)

Moderator: dr hab. Piotr Szukalski, prof. UŁ

dr hab. Anna Janiszewska, prof. UŁ (Uniwersytet Łódzki), *Przemiany form życia małżeńsko-rodzinnego w Polsce*

Obserwowane w Europie od lat 60. XX w. przemiany demograficzne należą do dwóch obszarów: małżeńskości i rozrodczości. Przeobrażenia te skutkują zmianami modelu formowania się i rozpadu małżeństw. Polska dołączyła do tych przemian trzydzieści lat później.

Czynniki, które doprowadziły do tych zmian to uwarunkowania społeczno-gospodarcze, mentalnościowe i psychologiczne. Oddziałują one w zróżnicowany sposób na formowanie się i rozpad rodzin w ponowoczesnym lub późnym nowoczesnym świecie. Część z nich ma charakter ilościowy, mierzalny i dość łatwo określić zależności między nimi a nowymi postawami w sferze małżeńskości i rozrodczości. Są jednak i czynniki jakościowe, które nie poddają się tak prostej analizie.

W opracowaniu poddano analizie wybrane aspekty procesów matrymonialnych i prokreacyjnych w ujęciu powiatów w latach 2002-2021. Celem głównym analizy było określenie dynamiki i kierunku zmian zachowań matrymonialnych i prokreacyjnych w powiatach oraz określenie zróżnicowania przestrzennego tych zachowań, które dokonały się w latach 2002-2021.

dr Beata Osiewalska, dr hab. Anna Matysiak, prof. UW (Uniwersytet Warszawski), *Rola autonomii zawodowej w rozwoju rodziny w Wielkiej Brytanii*

W ciągu ostatnich trzech dekad globalizacja i rozwój technologii znacząco zmieniły rynek pracy, umożliwiając nowe formy zdalnej komunikacji i współpracy zawodowej. Zaowocowało to większą autonomią pracowników w kwestii sposobu, czasu i miejsca pracy. Podczas gdy dotychczasowe badania skupiły się na poznaniu skutków autonomii w pracy dla wielu obszarów ludzkiego życia, takich jak zdrowie, zadowolenie z pracy czy możliwości godzenia życia zawodowego z prywatnym, nadal nieznana jest rola zwiększającej się autonomii pracy dla zachowań prokreacyjnych. Niniejsze badanie po raz pierwszy dostarcza wglądu w to, czy kobiety posiadające autonomię w pracy są bardziej skłonne do powiększenia rodziny. Analizujemy, jak trzy wymiary autonomii (jak, kiedy i gdzie) wpływają na prawdopodobieństwo urodzenia pierwszego i drugiego dziecka wśród kobiet w Wielkiej Brytanii oraz badamy ewentualne społeczne różnice w tych zależnościach. Korzystamy z danych longitudinalnych z lat 2009-2019 pochodzących z UKHLS i stosujemy modele analizy przeżycia (cloglog) z uwzględnieniem efektów losowych. Wyniki naszego badania sugerują, że kobiety bezdzietne, które cieszą się większą autonomią, częściej opóźniają decyzję o macierzyństwie, podczas gdy matki

z autonomią w zakresie czasu pracy są bardziej skłonne do powiększenia rodziny. Ponadto zauważamy, że związek między autonomią zawodową a ryzykiem urodzenia dziecka jest moderowany przez poziom wykształcenia.

dr Grzegorz Masik (Uniwersytet Gdański), *Trendy demograficzne na Obszarze Metropolitalnym Gdańsk-Gdynia-Sopot*

Przedmiotem referatu jest identyfikacja trendów demograficznych na Obszarze Metropolitalnym Gdańsk-Gdynia-Sopot. Celem pracy jest z kolei ocena procesów ruchu naturalnego i migracyjnego w kontekście wydzielonych stref badanego obszaru składającego się z rdzenia metropolii, strefy funkcjonalnej i potencjalnej strefy funkcjonalnej. W badaniu zastosowano wskaźniki przyrostu naturalnego, migracji oraz wskaźniki dynamiki. Rezultaty przeprowadzonych analiz wskazują, że przez wiele lat następował dynamiczny wzrost liczby ludności w strefie funkcjonalnej (strefie podmiejskiej bliższej) oraz umiarkowany wzrost w potencjalnej strefie funkcjonalnej (strefie podmiejskiej dalszej), przy spadku ludności w rdzeniu metropolii. Napływ migrantów i uchodźców w ostatnich latach zmienił jednak ten trend, czego skutkiem jest coraz większe przeciążenie infrastruktury komunikacyjnej i społecznej w rdzeniu. W związku z tym rekomenduje się zwiększenie ich przepustowości i pojemności przy jednoczesnej dekoncentracji zamieszkania ludności wzdłuż szlaków komunikacyjnych obszaru metropolitalnego.

dr Agata Żółtaszek (Uniwersytet Łódzki), *Współczesny kryzys zdrowia psychicznego młodzieży – perspektywa Polski*

Ponieważ młodzież stanowi grupę szczególnie wrażliwą, w ostatnich latach częstość występowania zaburzeń psychicznych w tej populacji szybko rośnie. Młodzi ludzie są nie tylko bardziej narażeni na zaburzenia psychiczne, ale ich obciążenie przez całe życie (indywidualne i zagregowane na całą populację) jest również znacznie wyższe niż w przypadku starszych kohort, ponieważ koszty społeczne i ekonomiczne kumulują się przez dłuższy okres. Obecnie skala problemu jest ogromna. Dlatego różne organizacje i grupy interesu biją na alarm w związku z trwającym kryzysem zdrowia psychicznego.

Celem niniejszego badania jest zbadanie skali kryzysu zdrowia psychicznego młodzieży w kontekście rozwoju społeczno-gospodarczego. Nacisk położony jest na obciążenia dla społeczeństwa i gospodarki. Ocena dokonywana jest poprzez studia literaturowe i eksploracyjną analizę danych, które pozwalają na uwydatnienie istniejących tendencji i nowych zjawisk dotyczących czynników ryzyka i zaburzeń psychicznych młodych ludzi, zarówno w ujęciu globalnym, jak i z perspektywy polskiej, a także ocenę dostępności opieki psychiatrycznej w Polsce, Europie i świecie.

Wyniki wskazują, że (1) uzależnienia, zwłaszcza behawioralne od Internetu i smartfonów, stają się globalną pandemią wśród młodych ludzi, (2) wpływ pandemii Covid-19 okazał się katastrofalny dla zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży, (3) dostępna opieka psychiatryczna i jej jakość są niewystarczające, aby sprostać rosnącym potrzebom.